

درگذشتگان

درگذشت آية الله رضوانی زنجانى

حضرت آية الله شيخ محمد رضوانی زنجانى، یکی از فقهای حوزه علمیه قم به شمار میرفت. فقید سعید در سال ۱۳۰۲ ش (۱۳۴۲) زاده شد و تحصیلات دینی و مقدمات و ادبیات را در زنجان فرا گرفت. سیس در سال ۱۳۵۹ ق به حوزه علمیه قم مهاجرت کرد و سطوح را در محضر عالمانی چون: مرحوم آية الله شيخ عبدالکریم خوئینی زنجانى و دیگران بیاموخت و پس از آن به درس خارج آیات عظام: آقای بروجردی و سید محمد حجت کوهکمری حاضر شد و این همه ۹

سال به طول انجامید. آنگاه در سال ۱۳۶۹ ق رهسپار نجف اشرف شد و از محضر حضرات آیات عظام: سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی و سید ابوالقاسم خوئی و به ویژه از درسهای فقه و اصول ابوالزوجه گرامی اش آية الله میرزا باقر زنجانى بهره های فراوان برد و همزمان به تدریس سطوح عالیّه پرداخت. در سال ۱۳۹۴ ق بود که در اثر فشار رژیم بعثی عراق از نجف اخراج شد و اقامت در قم را برگزید و به تألیف و تدریس اشتغال ورزید.

برخی از کتابها و آثارش - که همگی مخطوط مانده است - عبارتند از:

۱. قریبات درس اصول آية الله میرزا باقر زنجانى (دوره کامل)

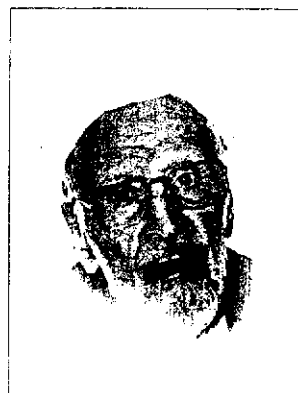
۱۳-۲. تقریبات درس فقه آية الله میرزا باقر زنجانى (طهارت (۴ج)، زکات، خمس، صوم، حج، اجاره، مضاربه، شرکت، مکاسب، نکاح (۳ج)، لباس مصلى)

۱۴. دوره اصول (۳ج)
 ۱۵. رساله در رضاع
 ۱۶. رساله در متنجس
 ۱۷. رساله در عصیر عنبی
 ۱۸. رساله در حکم فقاع
 ۱۹. رساله در طهارت و نجاست اهل کتاب
 ۲۰. رساله در تحقق وطن شرعی
 ۲۱. کتاب الصلاة
 ۲۲. کتاب الحج
 ۲۳. کتاب الاجارة
 ۲۴. رساله در عموم حجة البیتة
 ۲۵. رساله در اعتبار قول عدل واحد
 ۲۶. رساله در قول ذی الید
 ۲۷. رساله در حدیث لاتعماد
 ۲۸. حاشیه بر شرح تجرید
 ۲۹. حاشیه بر شرح منظومه (تابعت جواهر و امراض)
 ۳۰. رساله در علم جفر
 معظم له، پس از عمری ۷۸ ساله در روز جمعه ۹ ربیع الثانی ۱۴۲۰ ق (اول

مرداد ۱۳۷۸ ش) بدرود حیات گفت و پیکرش در روز شنبه ۱۰ ربیع الثانی، پس از تشییع و نماز آیه الله صافی گلپایگانی بر آن در قبرستان شیخان کبیر قم به خاک سپرده شد.

*

در گذشت آیه الله حایری یزدی

حضرت آیه الله آقای دکتر حاج شیخ مهدی حائری یزدی، یکی از بزرگ ترین فیلسوفان اسلامی عصر کنونی به شمار می رفت. معظم له در سال ۱۳۴۱ ق. در بیت علم و تقوا و فضیلت در قم زاده شد. پدرش مرجع بزرگوار شیعه حضرت آیه الله العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایری یزدی (۱۲۷۶-۱۳۵۵ ق.) - مؤسس حوزه علمیه قم و از شاگردان بنام آیات عظام: سید محمد فشارکی، میرزای شیرازی، آخوند خراسانی و سید محمد کاظم یزدی و مرجع احتیاطات آیه الله میرزا محمد تقی شیرازی، و صاحب «در الاصول» و کتاب الصلاة - بود.

فقید سعید ادبیات را نزد مرحوم حجة الاسلام آقای حاج شیخ ابوالقاسم نحوی و سطوح اولیه را در محضر برادر بزرگوارش آیه الله حاج شیخ مرتضی حائری، و سطوح عالی را نزد آیه الله

العظمی گلپایگانی و دیگران آموخت. پس از آن در محضر پرفیض حضرت امام خمینی (ره) به آموختن متون کلامی و فلسفی، و نزد آیات عظام: حاج سید محمد حجت کوهکمری، سید محمد تقی خوانساری و آقای بروجردی به فراگیری خارج فقه و اصول پرداخت و مبانی علمی خویش را استوار ساخت. در سال ۱۳۷۰ ق. با تصویب آیه الله بروجردی، برای نظارت بر متون درس دینی فرهنگ کشور به تهران رفت و همزمان به تحصیل فقه در محضر آیه الله حاج سید احمد خوانساری و فلسفه اسلامی نزد حکیم علامه آیه الله میرزا مهدی آشتیانی - قدس سرهما - و تدریس فلسفه در مدرسه سپهسالار پرداخت.

در سال ۱۳۷۹ ق. (۱۳۳۹ ش.) به نمایندگی مرحوم آیه الله العظمی بروجردی، رهسپار آمریکا (واشنگتن) شد و رسیدگی به امور شیعیان آنجا را بر عهده گرفت. وی در امریکا به تألیف، تدریس و تحصیل و انجام وظایف مذهبی خویش اشتغال ورزید و موفق شد مدارج تحصیل فلسفه غرب را تا سطوح عالی طی نماید. معظم له دوره لیسانس را در دانشگاه جرج تاون، فوق لیسانس را در دانشگاه هاروارد و دوره دکتری را در دانشگاه میشیگان و تورنتو با درجه ممتاز گذرانید و رساله ای با نام علم حضوری یا اصول معرفت شناسی در فلسفه اسلامی - در مسدت ۹ سال و با نظارت ۶ تن از بزرگ ترین اساتید فلسفه غرب - نوشت که از جامع ترین آثار فلسفی به شمار می آید. معظم له در سال های اقامت خویش در آمریکا به تدریس فقه، فلسفه،

ادبیات فارسی، فلسفه اخلاق در دانشگاه های آمریکا و کانادا پرداخت و در ده ها سمینار و کنگره های علمی و فلسفی شرکت جست و به ایراد سخنرانی پرداخت و استواری و عظمت فلسفه و کلام اسلامی را در محافل غرب به همگان نمایاند و موفق شد زبان انگلیسی را به طور کامل فراگیرد.

استاد در سال ۱۳۵۸ به ایران بازگشت و به تدریس فلسفه و کلام اسلامی پرداخت و گروه بسیاری از اندیشمندان را در مکتب فلسفی خویش پرورش داد و شماری از تألیفات خویش را به سامان رساند.

تألیفات معظم له عبارتند از:

۱. تفسیرات درس اصول آیه الله بروجردی، چهار جلد. جلد نخست آن با نام «الحجة فی الفقه» به چاپ رسیده است.
۲. تقریرات درس فقه آیه الله حجت بروجردی.
۳. تقریرات درس فقه آیه الله بروجردی.
۴. کودک اندلسی.
۵. علوم قرآن. (بخش نخست آن گفتاری از برادرش آیه الله حاج آقا مرتضی حائری، پیرامون اعجاز قرآن است)
۶. هرم هستی: تحلیلی از مبادی هستی شناسی تطبیقی.
۷. علم کلی یا فلسفه مابعدالطبیعة. (پیرامون بحث های مهم و کاربردی فلسفی از جمله: اتحاد عاقل و معقول، اصالت وجود، حدوث و قدم)
۸. کاوش های عقل نظری. (تقریر فلسفه اسلامی و الهیات بالمعنی الاخص)

۹. کاوش های عقل عملی. (در فلسفه اخلاق)

۱۰. آگاهی و گواهی. (ترجمه، شرح رساله «تصور و تصدیق» ملاصدرا)

۱۱. متافیزیک. (شامل ۱۲ مقاله و سخنرانی در مقولات فلسفه)

۱۲. علم حضوری. (رساله دکترای ایشان است و پیرامون معرفت حضوری و ارتباط آن با علم الهی به هستی و گیتی بوده، و در برگزیده مناقشات و بحث های بسیار با فلاسفه ای مانند کانت، راسل و ویتگنشتاین است)

۱۳. آفاق فلسفه و تفکر. (مجموعه مصاحبه ها و گفتگوها)

۱۴. حکمت و حکومت. (درباره فلسفه سیاسی و تئوری ولایت فقیه.

خلاصه ای از این کتاب نیز در مجلد «حکومت اسلامی» به چاپ رسیده و بر آن نقدی از سوی حضرت آیه الله جوادی آملی نگاشته شده است. در این کتاب دموکراسی غربی و نظرات ژان ژاک روسو و دیگران نیز به نقد کشیده شده است)

سرانجام آن فیلسوف بزرگ، پس از یک بیماری در ۷۶ سالگی در ظهر پنجشنبه ۱۷ تیرماه ۱۳۷۸ (۲۴ ربیع الاول ۱۴۲۰ق) چشم از جهان فرو بست و

پیکرش در روز شنبه (۱۹ تیر) پس از تشییع در تهران و قم، و نماز آیه الله سید موسی شبیری زنجانی بر آن، در حرم مطهر حضرت معصومه - سلام الله علیها - به خاک سپرده شد.

ناصرالدین انصاری

*

آیه الله شبستری

آیه الله حاج سید عبدالله موسوی شبستری از دانشمندان و مفسران کتاب الهی در پی بیماری و کسولت سن در تهران درگذشت.

ایشان در سال ۱۳۳۴ق. در شهرستان شبستر - هشت فرسخی تبریز - در خانواده ای دانا و مؤمن دیده به جهان گشود. پدرش ثقة الاسلام سید اسدالله فرزند میربابا شبستری از روحانیان و فرهنگیان معروف خطه شبستر به شمار می رفت.

وی پس از طی تحصیلات دوره ابتدائی در سال ۱۳۵۰ق. به تحصیل علوم دینی رو آورد و مقدمات و علوم ادبی را نزد پدر خود و علامه میرزا رسول هریسی، و کتاب های مطول، شرح شمسیه و شرح منظومه را نزد آیه الله سید مرتضی وحیدی فرا گرفت.

در سال ۱۳۵۶ق. به حوزه علمیه تبریز پیوست و در مدرسه طالبیه مشغول تحصیل دروس سطح گردید. وی شرح لمعه را نزد علامه شیخ ابراهیم بادکوبه ای و علامه سید علی مولانا تبریزی خواند و کتاب قوانین الاصول و متون کتب درسی دیگر را نزد حضرات آیات: میرزا محمود

دوزدوزانی، سید مرتضی خسروشاهی، شیخ حسین شنب غازی و میرزا محمد توتونچی به پایان برد.

آیه الله شبستری در اواخر سال ۱۳۶۰ق. به حوزه علمیه قم رهسپار شد و باقی دروس شرح لمعه را نزد آیه الله سید شهاب الدین مرعشی به پایان رساند و دروس خارج فقه و اصول را در محضر فقهای چون: سید محمد حجت کوهکمری، سید محمد تقی خوانساری، میرزا محمد فیض قمی، سید صدرالدین صدر، شیخ محمد قمی (کبیر)، شیخ عباسعلی شاهرودی و شیخ عبدالنبی اراکی و دروس کسلا م و حکمت را از محضر علامه سید حسین قاضی طباطبائی تبریزی به نحو احسن استفاده نمود.

در سال ۱۳۶۶ق. جهت معالجه به تهران رفت و در پی درخواست عده ای از مؤمنین در مسجد حاج میرزا احمد واقع در خیابان مولوی به وظایف دینی اشتغال ورزید. وی در تهران از تحصیل باز نماند و در دروس فقهی و اصولی حضرات آیات: شیخ علی مدرس تهرانی (خارج کفایه)، شیخ محمد تقی آملی، سید احمد خوانساری و سید ابوالحسن رفیعی قزوینی (علاوه بر فقه و اصول، در دروس حکمت نیز) استفاده کرد.

نامبرده علاوه بر اشتغال به وعظ و ارشاد در مرکز، در شهرهای قزوین و شبستر و حومه آنها به انجام فعالیت های مذهبی می پرداخت، و در تهران همراه با آیه الله سید مرتضی وحیدی شبستری و افراد خیر اقدام به تجدید بنای (مسجد سپهسالار) واقع در خیابان چراغ برق

نمود.

علامه شبستری در سال ۱۳۹۴ ق. و پس از گذشت ۲۸ سال خدمت و ارشاد در تهران به مشهد مقدس رهسپار شد. ایشان پس از ورود اقدام به تدریس فقه و اصول و گفتن تفسیر قرآن مجید نمود. مدتی هم در حرم مطهر (دارالسلام) به اقامه جماعت و هدایت اشتغال داشت.

آیه الله شبستری پس از ۲۲ سال آستانه بوسی ثامن الحجج (ع) در اوایل سال ۱۴۱۶ ق. حوزه علمیه قم را مسکن گزید و فقط به گفتن تفسیر و اقامه مراسم مذهبی اشتغال داشت و غالباً بر اثر کسالت و شدت بیماری در منزل بستری بود.

آثار قلمی ایشان به شرح زیر است:

۱. مصباح الهدایة یا مفتاح السعادة، انتشارات مصطفوی تهران، رقعی، ۸۰ ص. جلد اول این اثر پیرامون نبوت است، و جلد دوم آن که خطی است، پیرامون امامت می باشد.
۲. زیلة الأحكام (رسالة عملیه)، در سال ۱۳۸۹ ق. در تهران به چاپ رسید.
۳. کتاب الأربعین: شرح چهل حدیث عرفانی و اخلاقی، ۱۴۱۴ ق.، رقعی، قم، ۱۵۹ ص.
۴. الألفاظ الالهية فی الخطابات القرآنية، ۱۴۱۶ ق، انتشارات رسالت قم، وزیری، ۲۸۸ ص.
۵. درایة الحدیث.
۶. صیغ العقود.
۷. نماز شب.
۸. النکاح و الطلاق.
۹. سوانح حیات، گزیده ای در

شرح حال خود و بخشی از خاطرات.

آیه الله شبستری سرانجام در صبح روز چهارشنبه ۱۷ صفر ۱۴۲۰ ق. / ۱۲ خرداد ۱۳۷۸ ش. در یکی از بیمارستان های تهران در گذشت. پیکرش عصر روز پنجشنبه در قم تشییع و پس از ادای نماز میت توسط آیه الله سید محمد وحیدی شبستری در ابتدای قبرستان ابو حسین به خاک سپرده شد.

*

دکتر روشن ضمیر

استاد دکتر مهدی روشن ضمیر، ادیب و زبان شناس معاصر، پس از عمری خدمات اجتماعی و فرهنگی در ۸۲ سالگی در تهران دیده از جهان فرو بست.

وی در سال ۱۳۳۷ ق. / ۱۲۹۸ ش.

در شهر تبریز دیده به جهان گشود. در پنج سالگی به مکتب خانه میرزا خانم راه یافت و در هفت سالگی در دبستان مشغول تحصیل شد. در شانزده سالگی دوره دبیرستان را در رشته های ریاضی و طبیعی به پایان رساند و دروس ادبی این دوره را از محضر اساتیدی چون: مرحوم حسین امید و آقای دکتر غلامعلی رعدی آذر خشی بهره مند شد. آنگاه جهت طی دوره های عالی در سال ۱۳۱۶ ش. به

تهران رهسپار شد و به مدت سه سال دوره لیسانس زبان - زبان و ادبیات فرانسه - را در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران سپری کرد. وی در سال ۱۳۱۹ ش. پس از پایان تحصیلات به تبریز بازگشت و در فرهنگ آن سامان به خدمات فرهنگی اهتمام ورزید؛ انجام مأموریت های فرهنگی، تدریس در دبیرستان ها و ... از آن جمله است. به هر حال پس از چند سال به انگلستان عزیمت کرد و در دانشگاه اکسیتیر رشته علوم تربیتی را دنبال کرد.

آنگاه در سال ۱۳۳۰ ش. به فرانسه رفت و در دانشگاه پاریس از دروس استاد پروفیسور هانری ماسه استفاده کرد و در سال ۱۳۳۶ ش. موفق به دریافت دکترا گردید و به ایران بازگشت. در زادگاه خود مدت سیزده سال در دبیرستان ها و نزدیک به بیست و هفت سال در دانشگاه تبریز، زبان و ادبیات فرانسه تدریس نمود. و پس از سال ها خدمت در ۱۳۵۸ ش. باز نشسته گردید. در سال ۱۳۵۹ ش. در فردیس کرج سکنی گزید و به تألیف و نگارش رو آورد. پاره ای از مشاغل و خدمات دیگر ایشان بدین شرح است:

۱. عضویت در هیئت علمی دانشگاه تبریز؛ مسؤولیت کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تبریز؛ معاونت همان دانشکده و اخیراً ریاست همان دانشکده.
۱. روش تازه در ادبیات ما: رساله لیسانس در سال ۱۳۱۷ ش، ۱۴۳ ص.
۲. مشکلات زبان فرانسه (حروف اضافه)، سه جلد.
۳. معتقدات و آداب ایرانی، ترجمه، دو

- جلد، ۱۳۵۵ ش، انتشارات دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز.
۴. فردوسی و حماسه ملی، ترجمه.
۵. یاد یاران-نامه ها و یادنامه ها- ۱۳۷۱ ش، تهران، ۴۵۶ ص.
۶. دیار خویان: نوشته های پراکنده.
۷. دو شاعر بزرگ: مولانا و شهریار.
۸. بررسی های ادبی.
۹. ترجمه ها: از فرانسه، انگلیسی و

استاد سید طالب خراسان

- ترکی.
۱۰. برگزیده های ادبی، دو جلد.
۱۱. ارتیکل ها (از سری مشکلات زبان فرانسه).
۱۲. زمان ها (از سری مشکلات زبان فرانسه).
۱۳. جمله های فرانسه.
۱۴. خنده (و پژوهشی درباره خنده)، ترجمه.
۱۵. قائم مقام فراهانی و تأثیر او در نظم و نثر فارسی: رساله دکتر او به زبان فرانسه است.
۱۶. دیوان اشعار.
۱۷. اصطلاحات فرانسه، ۱۳۲۲ ش، تبریز.

۱۸. تاریخ سیاسی و نظامی دودمان غوری، ۱۳۵۷ ش، دانشگاه ملی تهران، ۲۱۹ ص.
- استاد روشن ضمیر پس از عمری تلاش و خدمت در روز سه شنبه ۱۶ صفر ۱۴۲۰ ق. / ۱۱ خرداد ۱۳۷۸ ش. بر اثر بیماری در یکی از بیمارستان های تهران درگذشت. پیکر ایشان جهت خاکسپاری به تبریز انتقال و پس از تشییع باشکوهی در مقبره الشعرا به خاک سپرده شد.

رفت و در دانشکده حقوق ثبت نام کرد و پس از چندی موفق به اخذ مدرک علمی گردید. در ضمن شب ها در دارالمعلمین تحصیل نمود و از آنجا دانشنامه دریافت کرد. در این مرحله از محضر محقق گرامی استاد احمد امین-زنجانی الاصل- (۱۳۲۰-۱۳۹۰ ق.) در علوم ریاضی و فنون دیگر بهره مند شد.

خرسان پس از انجام تحصیلات به امر تربیت و تعلیم در مدارس بغداد اشتغال ورزید و برخی از فعالیت های فرهنگی خود را در همانجا آغاز نمود. ولی پس از مدت کوتاهی گرفتار حساسیت ها و فشارهای سیاسی گردید، و در سال ۱۴۰۰ ق. به ایران مهاجرت کرد و در شهر علم و اجتهاد، قم سکنی گزید. و از محضر اساتیدی چون: علامه شیخ مصطفی نورانی اردبیلی و علامه سید محمد علی طوسی حائری و دروس عالی خارج را از محضر آیات: سید محمد مفتی الشیعه اردبیلی و شیخ محمد فاضل لنکرانی بهره مند شد.

زنده یاد خراسان، کار نویسندگی و تحقیق متون اسلامی را در این دوره با جدیت تمام و با سرعت لازم پیش گرفت و آثار گرانبهایی از خود به یادگار گذاشت. متأسفانه به دلیل عائله مندی مجبور به فروختن آثار قلمی و نتایج تحقیقی خود می شد. بسیاری از مقالات و مطالب تاریخی نیز به مجلات و روزنامه های عربی زبان با نام مستعار ارسال می کرد. بخشی از آثار قلمی اش از سوی افراد فرصت طلب و سودجو و بی سواد مورد سوءاستفاده قرار گرفت.

حجة الاسلام استاد سید طالب خراسان، از جمله پرکارترین نویسندگان و محققان عرب زبان معاصر بر اثر سکتة قلبی در ۵۲ سالگی درگذشت.

وی در روز پنجشنبه ۱۳ / رجب / ۱۳۶۸ ق. مطابق با ۲۲ / اردیبهشت / ۱۳۲۸ ش. در شهر علی غربی از توابع استان عمارة عراق دیده به جهان گشود.

پدرش سید علی حسینی (متوفای ۱۴۰۱ ق.) از بزرگان شهر علی غربی بود که از محدث گرانقدر علامه شیخ عباس قمی (متوفای ۱۳۵۹ ق.) اجازه روایت داشت، و در شهر یاد شده به اشتغالات دینی و رسیدگی به مراجعات اجتماعی اهتمام داشت. پدر سید علی، مرحوم آیه الله سید حسینعلی حسینی دشتکی (۱۲۶۱-۱۳۳۷ ق.) از دانشمندان معروف شهر کاظمین بود. وی با چند واسطه به علامه محقق سید صدرالدین محمد فرزند غیاث الدین دشتکی شیرازی می رسد. (۸۲۸-۹۰۳ ق.) می رسد. او نیز از اعقاب حضرت زید است.

استاد خراسان پس از پشت سر گذاشتن مراحل اولیه و دوره دبیرستان در علی غربی جهت ورود به دانشگاه به بغداد

- آثار فکری و ترشحات قلمی محقق گرانقدر و پژوهشگر توانا زنده یاد سید طالب خراسان به شرح زیر است:
۱. اللؤلؤة البيضاء فی فضائل فاطمة الزهراء (ع)، ۱۴۱۱ق، أنوار الهدى قم، ۲۵۶ص.
 ۲. الشهاب المنیر فی تواتر حدیث الغدير، ۱۴۱۱ق، دارالنشر قم، ۱۰۱ص.
 ۳. الولاية (یا رحيق الكوثر فی ولاية حيدر-ع)، ۱۴۱۳ق، الشريف الرضى قم، ۸۶ص.
 ۴. ثورة الطف، ۱۴۱۳ق، أنوار الهدى قم، ۲۰۰ص.
 ۵. نشأة التشيع، ۱۴۱۲ق، الشريف الرضى قم، ۱۴۴ص.
 ۶. الاسلام السعودى الممسوخ، ۱۴۱۰ق، جامعة مدرسين قم، ۳۲۲ص.
 ۷. مقتل الحسين (ع)، اثر خوارزمى حنفى، تحقيق، أنوار الهدى قم.
 ۸. الفكر الشيوعى والنزعات الصهيونية. واما آثار خطى:
 ۹. المقلة العبراء فى نظلم فاطمة الزهراء (ع).
 ۱۰. فريدة الزمن فى مناقب الامام الحسن (ع).
 ۱۱. الجوهر الفريد فى مناقب السبط الشهيد (ع).
 ۱۲. تاج الأشمام فى رثاء أبى الأحرار (ع).
 ۱۳. تحفة الأمجاد فى مستند الامام السجاد (ع).
 ۱۴. شرح ديوان الامام زين العابدين (ع).
 ۱۵. الهادى الى امامة علي الهادى (ع).
 ۱۶. اليافوثة الحمراء فى ايمان أبى طالب سيد البطحاء (رض).
 ۱۷. التحفة الطالبية فى مناظرات علماء الشافعية.
 ۱۸. مغيب الخلق فى اختيار الحق.
 ۱۹. فيض البارى فى الظمن بأحاديث مسلم والبخارى.
 ۲۰. الروض الأريض فى الجبر والتفويض.
 ۲۱. ریحان المجالس و تحفة المؤانس (یا كشكول طالب).
 ۲۲. الأثر الحميد فى ذرية زيد الشهيد (رض)، در سه جلد.
 ۲۳. التعريف والاعلام بما فى الامامية من الأعلام.
 ۲۴. البراهين الباهرة فى ذم الدنيا ومدح الآخرة.
 ۲۵. التذكرة فى الفوائد النحوية النادرة.
 ۲۶. بغية النبلاء فى من استبصر من العلماء.
 ۲۷. المعقد الباهر فى وصيتى لقرة العين ولدى ياسر.
 ۲۸. المعقد الثمين فى أحوال العلامة أحمد أمين. (صاحب التكمال فى الاسلام)
 ۲۹. النور الشعشعاني فى أحوال العلامة السيد عباس الكاشانى.
 ۳۰. صدق الخبر فى خوارج القرن الخامس عشر.
 ۳۱. الاسلام وتأثيره على الأخلاق.
 ۳۲. وصايا الى الشباب المسلم فى الخارج.
 ۳۳. الصلة بين التصوف والتسنن.
 ۳۴. ديوان السيد طالب الخراسان.
 ۳۵. تفسير سورة الاسراء.
 ۳۶. القصة فى القرآن الكريم.
 ۳۷. مشاهداتى فى ايران.
 ۳۸. وجاء دور الحجّاج.
 ۳۹. حكم الاسلام فى القومية.
 ۴۰. المرأة بين المادية والاسلام.
 ۴۱. زيف التوحيد الوهابى.
 ۴۲. محن العلماء.
 ۴۳. شخصيات عايشتها.
 ۴۴. أخلاقيات المجتمع الاسلامى.
 ۴۵. الرياض المستطابة فى الصحبة والصحابة.
 ۴۶. سفير الحسين (ع) مسلم بن عقيل (رض).
 ۴۷. زيد الشهيد (رض).
 ۴۸. عقيلة بنى هاشم (س) (زينب الكبرى).
 ۴۹. نشأة المذاهب والفرق.
 ۵۰. وارث النبى (ص).
 ۵۱. مباحث البسمة.
 ۵۲. أعيان المالكية.
 ۵۳. نشأة الخوارج.
 ۵۴. سر تشابه القرآن.
 ۵۵. بذل الحبا فى فضل آل العبا (ع).
 ۵۶. قسيم النار فى فضائل الامام على (ع) من طرق العامة.
 ۵۷. لمحات عن سيرة أطفى الطفغة (صدام).
 ۵۸. مستند سليمان بن مهران الأعمش، در چند جلد.
 ۵۹. نخب المناقب: مناقب الامام على (ع)، در چند جلد.
 ۶۰. عهد الامام امير المؤمنين (ع) الى حذيفة بن اليمان، اثر حسن بن ابى الحسن محمد ديلى، تحقيق.
 ۶۱. الاجتهاد والتقليد: تقريرات آقاى

مفتی الشیعة .

۶۲ . تحفة الکملة فی تراجم علماء

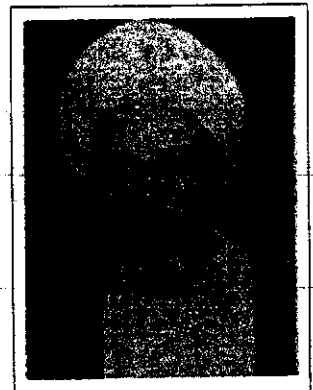
کربلاء .

مرحوم خراسان هنگام اقامت خود در ایران جهت انجام وظایف دینی و ارشاد و هدایت مردم سال‌هایی چند به شهر (پل دختر) از توابع استان لرستان رفت و آمد داشت .

استاد خراسان سال‌های آخر عمر خود را در کمال غربت سپری کرد و سرانجام در شامگاه روز شنبه ۶ / صفر / ۱۴۲۰ ق . مطابق با اول / خرداد / ۱۳۷۸ ش . در اثر سکنه قلبی در بیمارستان آیه الله گلپایگانی زندگی را بدرود گفت . پیکرش عصر روز دوشنبه از مسجد امام (رضاع) (هیئت نجفیه) تشییع و پس از ادای نماز میت توسط استاد گرانقدر حوزه علمیه حاج سید محمد جواد طباطبائی علوی بروجردی به سمت حرم مطهر بدرقه و در قبرستان باغ بهشت قم به خاک سپرده شد . رحمة الله علیه .

*

استاد بقال

پژوهشگر توانا استاد شیخ عبدالحسین محمد علی بقال ، در ۶۵ سالگی در پی بیماری در لندن زندگی را بدرود گفت . استاد حاج شیخ عبدالحسین فرزندی حاج محمد علی و نوه حاج حسین بهبهانی

محسنی که به بقال اشتها ریافت ، در ۱۳۵۵ ق . مطابق با ۱۳۱۵ ش . در شهر نجف اشرف متولد گردید . وی پس از گذراندن دوره دبیرستان ، ادبیات عرب را از محضر دانشمند و ادیب بزرگ استاد حاج یحیی جواهری (۱۳۱۷-۱۴۰۰ ق .) استفاده نمود . آنگاه جهت ادامه تحصیلات عالی خود وارد دانشکده فقه (کلیه الفقه) نجف اشرف شد و دروس دینی را از محضر اساتیدی چون : آیه الله شیخ محمد تقی ایروانی (دام ظلّه) ، علامه سید محمد تقی طباطبائی حکیم (دام ظلّه) و علامه مرحوم شیخ کاظم شمشاد فرا گرفت . در سال ۱۳۸۷ ق . با درجه عالی موفق به دریافت لیسانس ادبیات عرب و علوم اسلامی گردید .

بقال خدمات فرهنگی خود را در وزارت آموزش و پرورش آغاز کرد و در شهرهای مختلف عراق (نجف اشرف ، بغداد و بصره) به تربیت و تعلیم نوباوگان و دانش آموزان پرداخت . او در ضمن کار آثار ارزشمندی نیز از خود یادگار گذاشت .

ایشان در سال ۱۴۰۱ ق . در اثر فشارهای دولت عراق به ایران تبعید شد و ابتدا در تهران سکونت اختیار و با وزارت ارشاد اسلامی همکاری کرد . سپس در اثر عشق وافر و علاقه بی پایانش به ساحت قدسی اهل بیت (ع) قم را به عنوان مسکن برگزید . دروس مکاسب را از محضر آیه الله شیخ محمد غروی (دام ظلّه) استفاده کرد و به تألیف و گردآوری موسوعه های بزرگی در لغت ، جغرافیا و رجال اهتمام ورزید . مجموعه لغت ایشان از سوی انتشارات دانشگاه تهران به

چاپ رسید و مجموعه جغرافیا و مکان شناسی در دست چاپ و مجموعه رجالی اش همچنان مخطوط مانده است . کوشش و تلاش فراوان ، دقت زیاد ، احساس مسؤلیت شرعی و اخلاقی و معاشرت با دانشمندان و پژوهشگران از جمله ویژگی های ایشان بود .

فهرست آثار تألیفی و پژوهی استاد بقال به شرح زیر است :

- ۱ . الاسلوب الأمثل فی خدمة المذهب ، ۱۳۸۵ ق . مطبعة الآداب النجف ، ۳۱ ص .
- ۲ . التریبة ، ۱۳۸۶ ق . چاپ نجف اشرف .
- ۳ . کیف ونحن صامتون ؟ ۱۳۸۵ ق . مطبعة الآداب النجف ، ۲۹ ص .
- ۴ . واقعنا المعاصر ، ۱۳۸۵ ق ، چاپ نجف اشرف .
- ۵ . الامامة حتی ولاية الفقیه ، ۱۴۰۲ ق ، وزارت ارشاد ، ۹۰ ص .
- ۶ . الشهيد الصدر ، الفیلسوف الفقیه ، ۱۴۰۱ ق . وزارت ارشاد ، ۷۹ ص .
- ۷ . دور الصادق (ع) فی امامة الاسلام والمسلمین ، ۱۴۰۱ ق . وزارت ارشاد ، ۱۰۱ ص .
- ۸ . مسألة فی بیع من له نصف الذکر ، اخراج ، ۱۴۱۰ ق . کتابخانه چهلستون تهران ، ۶۴ ص .
- ۹ . رساله ایران الثورة فی عید میلاد المسيح (ع) ، اخراج و مراجعه ، ۱۴۰۲ ق . وزارت ارشاد ، ۵۴ ص .
- ۱۰ . الرسالة السعدیة فی اصول الدین و فروعه ، اثر علامه حلّی ، تحقیق و تعلیق ، ۱۴۱۱ ق . کتابخانه آیه الله مرعشی ،

۱۳۰۱ ش. در روستای (آشمیسان سادات) از توابع خمین، چشم به جهان گشود. پدرش بهرام مردانی، کشاورز بود و از طرف مادر، خاندانش همه از عالمان دین و بزرگان شریعت بودند.

او تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در زادگاهش و خمین فراگرفت، از آن پس به اراک رفت و چندی به تحصیل صرف و نحو پرداخت و از استاد دکتر محمد خزائلی - دانشمند روشنگر - کسب فیض کرد.

مردانی از کودکی به شعر علاقه مند شد. در ده سالگی به مرثیه و مدیحه سرایی پرداخت و در تکایا و مجالس سوگواری حضرت اباعبدالله الحسین (ع) مرثیه سرایی می کرد و به تدریج شعرش شکوفایی یافت و برای مداحان و دسته های عزادار مرثیه می ساخت. در شهر خمین به تشکیل مجمع مداحان همت گماشت، ولی مورد غضب رژیم شاهی قرار گرفت و خانه اش توسط مزدوران محلی به آتش کشیده شد و خود متواری گردید.

ایشان در سال ۱۳۳۱ ش. به تهران عزیمت کرد و پس از چهار سال اقامت اقدام به تشکیل انجمن مداحان نمود. در آغاز انجمن به طور سیار در منازل تشکیل می شد و از سال ۱۳۵۰ ش. به طور ثابت در منزل مرحوم مردانی استقرار یافت و به انجمن نغمه سرایان مذهبی شرق تهران نامگذاری و معروف شد.

پس از پیروزی انقلاب فعالیت خود را شدت بخشید و به عضویت شورای شعر وزارت ارشاد اسلامی و واحد ادبیات

۲۵. المعجم الرجالی، در چند جلد، خطی.

۲۶. المعجم المجمع، در هشت جلد، ۱۳۷۵، انتشارات دانشگاه تهران، در چهار هزار صفحه است.

استاد بقال سال های پایان عمر خویش را در تهایی و غربت سپری کرد و به طور شبانه روزی در حال نگارش و پژوهش بود.

متأسفانه بیماری مزمن او شدت پیدا کرد و معالجات دایم سودی نبخشید.

سرانجام قبل از ظهر پنج شنبه ۲۶ /

محرم / ۱۴۲۰ ق. مطابق با ۲۳ / اردیبهشت / ۱۳۷۸ ش. در ۶۵ سالگی

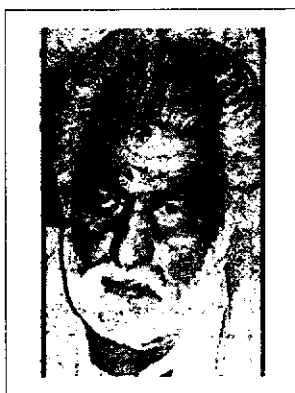
دیده از جهان فرویست. پیکرش سه روز بعد به ایران انتقال و در عصر روز دوشنبه

اول ماه صفر در قم تشییع و پس از ادای نماز میت توسط علامه شیخ علی

افتخاری در یکی از اطاق های قبرستان باغ بهشت قم به خاک سپرده شد.

*

محمدعلی مردانی

استاد حاج محمدعلی مردانی شاعر توانا و افزون اثر ادبیات دینی معاصر و یکی از پیر غلامان آستان مطهر اهل بیت (ع) در ۷۹ سالگی، در تهران درگذشت. مردانی در سال ۱۳۴۱ ق. مطابق با

۱۷۲ ص.

۱۱. معالم الدین وملاذ المجتهدین، اثر ابومنصور حسن فرزند شهید ثانی، تحقیق و تعلیق، ۱۳۹۲ ق. مطبعة الآداب النجف، ۴۷۱ ص.

۱۲. الرعیایة فی علم الدرایة، اثر شهید ثانی، تحقیق، ۱۴۰۸ ق. کتابخانه آیه الله مرعشی، ۴۰۶ ص.

۱۳. شرح البدایة فی علم الدرایة، اثر شهید ثانی، تحقیق و تعلیق، ۱۴۰۲ ق. کتابخانه چهلستون تهران، ۱۶۸ ص.

۱۴. الشیخ البهائی عمید الفقهاء وفقیه الادباء.

۱۵. مبادئ الوصول الى علم الاصول، اثر علامه حلی، تحقیق، ۱۳۹۱ ق. مطبعة الآداب النجف، ۲۷۹ ص.

۱۶. شرائع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام، اثر محقق حلی، تحقیق و تعلیق، چهار جلد.

۱۷. الفهرسة فی بدایاتها وتطوراتها.

۱۸. مفردات لغویة.

۱۹. ایضاح الاشتباه فی ضبط تراجم الرجال، اثر علامه حلی، تحقیق، خطی. ۲۰. المعجم المفهرس فی مفردات یفعل، در مجله المورد، سال ۱۴۰۰ ق، مجلد ۹، شماره ۲، در ۳۶ ص رحلی چاپ شد.

۲۱. المعجم المفهرس فی مفردات فاعل، در مجله المورد چاپ شده است.

۲۲. المعجم المفهرس لما فی اللغة من صیغ فعللة.

۲۳. المعجم المفهرس لمجامع الحدیث الشریف.

۲۴. المعجم الجغرافی، در چند جلد، در دست چاپ است.

حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی درآمد و در چندین مسابقه شعری شرکت جست و برنده گردید .

مردانی در طول جنگ تحمیلی در جبهه ها حضور داشت و دچار عوارض جسمی شد .

مردانی شاعری اخلاص پیشه و عارفی وارسته بود و نسبت به چهارده معصوم (ع) اخلاص کامل داشت . استاد در طول عمر خود توفیق تألیف و گردآوری حدود هفتاد مجموعه شعر را یافت که اغلب آنها به چاپ رسید و چند اثر خطی باقی ماند .

۱. مجموعه آفتاب، ۱۳۷۲ ش. چاپ اول، انتشارات تربیت، ۷۲ ص.

۲. ادبیات عاشورا، کوشش انتشارات سوره .

۳. شهرة بازار، مجموعه انتشارات سوره، ۱۳۷۰ ش، ۱۳۵ ص.

۴. همراه با کاروان، انتشارات سوره .

۵. پرتوی از خورشید، ۱۳۷۳ ش. چاپ اول، انتشارات یاسین، ۱۸۹ ص.

۶. حریم عشق (شامل جدیدترین غزل ها و نوحه های سینه زنی و ...)، ۱۳۷۳ ش. چاپ دوم، انتشارات یاسین، ۱۸۲ ص.

۷. راهیان عاشورا، ۱۳۷۳ ش. چاپ دوم، انتشارات یاسین .

۸. خلوت دل (مجموعه شعر شامل قصیده و غزل و قطعات ادبی)، ۱۳۷۷ ش. چاپ اول، ۱۹۶ ص.

۹. رباعیات ائمه معصومین (ع)، ۱۳۷۷ ش. چاپ اول، ۱۶۰ ص.

۱۰. پژواک عشق: گردآوری؛ شامل قطعاتی از سروده های شاعران مختلف

درباره نماز . ۱۳۷۷ ش. ستاد اقامه نماز، ۷۲ ص.

۱۱. نوای نینوا: گرداوی؛ نوحه و مرثیه سینه زنی عاشورا. ۱۳۷۷ ش. چاپ اول، ۱۲۰ ص.

۱۲. گلگشت: ترجمه؛ سیری دوباره در احادیث مجموعه نصیحت .

۱۳۷۷ ش. چاپ اول، انتشارات آریا، ۲۰۸ ص.

۱۳. جنگ جنگ (گردآوری)، ۱۳۶۳ ش. انتشارات موسوی، ۱۶۶ ص.

۱۴. نوای رزمندگان: شامل احادیث و مرثی آل عصمت (ع) و نوحه و سرودهای انقلابی. ۱۳۶۳ ش. انتشارات کلینی، ۱۹۱ ص.

۱۵. دودریای رحمت: علی (ع) مظهر عدل و فاطمه (ع) مظهر تقوا، ۱۳۶۶ ش. امیرکبیر، ۳۷۳ ص.

۱۶. فروغ ایمان (مجموعه اشعار)، ۱۳۶۷ ش. امیرکبیر، ۷۴۲ ص.

۱۷. یوسف دل (مجموعه اشعار)، ۱۳۶۸ ش. سازمان تبلیغات، حوزه هنری، ۳۴۷ ص.

۱۸. چشم بیمار (گردآوری مجموعه اشعار)، با همکاری عباس براتی پور و سیمیندخت وحیدی، ۱۳۶۸ ش. سازمان تبلیغات، حوزه هنری، ۱۲۶ ص.

۱۹. احتجاج بانوی بزرگ اسلام (حضرت زهرا (ع))، منظوم، ۱۳۴۸ ش، ۶۷ ص.

۲۰. شکوه ایمان (اشعار)، ۱۳۵۳ ش، ۲۱۰ ص.

۲۱. طلوع خورشیدها، ۱۳۵۸ ش، ۲۴۰ ص.

۲۲. علی (ع) مظهر تقوا. ۲۳. گلزار شهیدان.

۲۴. در معبر نور، انتشارات پیام آزادی، ۱۳۶۹ ش، ۱۹۲ ص.

۲۵. لاله های جاویدان، رباعیات و عکس شهدا، ۱۳۶۵ ش.

۲۶. مجموعه نور.

۲۷. هدیه ماه صیام، ۱۳۶۴ ش.

۲۸. آثار بهیگان.

۲۹. گل انتظار، ۱۳۶۸ ش، ۱۷۴ ص.

۳۰. کاروان عاشورا.

۳۱. ادبیات جنگ، در چند جلد.

۳۲. سرداران عشق.

۳۳. ضیافت عشق (در فضیلت ماه مبارک رمضان)، ۱۳۷۳ ش. سازمان تبلیغات، حوزه هنری، ۷۱ ص.

۳۴. سرود فضل (اشعاری در فضیلت نماز)، سازمان تبلیغات، حوزه هنری، ۱۳۷۴ ش. ۹۶ ص.

استاد مردانی، پس از سال ها تحمل رنج و بیماری سرانجام در روز چهارشنبه ۱۸ / محرم / ۱۴۲۰ ق. مطابق با ۱۵ / اردیبهشت / ۱۳۷۸ ق. به علت عارضه مغزی در بیمارستان ایران در ۷۹ سالگی در تهران بدرود حیات گفت. پیکرش صبح روز جمعه از حسینیه تارالله واقع در میدان هفت تیر به سوی بهشت زهرا تشییع و در قطعه ۸۸ (ویژه فرهیختگان و هنرمندان) به خاک سپرده شد.

عبدالحسین جواهر کلام